

LISTEK.

† Ivan Cankar.

Enajstega grudna leta 1918. nas je zapustil Ivan Cankar; na pragu v svobodo nas je zapustil, ki je bil prvi borec zanjo, od zibel do groba prvi nje mučenec. Kakor ves naš narod, vsa naša domovina — Francka, junakinja „Na Klancu“ — je bil tudi on simbol našega hrepenenja k solncu, naših sanj o svobodi. Iz neboljenosti in siromaštva si je želel v „ministrantu Jokcu“ v svetli grad s prelepim parkom in pred véliki oltar, da bi zapel véliko mašo. Kakor Francka se je gnal „za vozom“. A „zapisano je bilo ob rojstvu, da bo hodila in da ne pride nikoli . . . Če bi tekla do konca sveta in do konca življenja, bi ne dohitela voza, ne židane rute, ne maslenega kruha . . .“ (Na klancu, str. 72 in 11). Zapisano je bilo tudi ob njegovem rojstvu: Narod v svobodo, on od nas. Odpeljal se je v svetli grad — s kočijo, ki ni bila zlata, temveč črna, — s tremi pari konj, ki niso bili beli, temveč črni. Visoko v zraku mu je plapolala — od Francke zaželjena, a ne dobljena židana ruta — črna ruta — žalna zastava aëroplana, ki ga je spremljal na zadnji poti z bučno in zmagoslavno pesmijo svobode. „Tako je šel Jure domov k Očetu.“ (Jure za križem, str. 35).

Vse njegove življenje — simbol naše notranje in zunanje nesvobode; vse njegovo delo — simbol našega boja za svobodo; njegova zadnja pot — letalo se je ponosno dvigalo v nebo nad domovino, ki jo je moral zapustiti gospodar-tlačitelj, — simbol dosežene svobode.

„Ministrant Jocek“ ni pel vélike maše; — njegov narod jo zapoje.

A. Kraigher.